

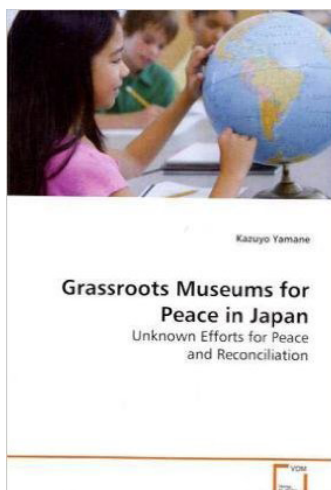

ปริทัศน์หนังสือ (Book Review)

Grassroots Museums for Peace
in Japan: Unknown Efforts
for Peace and Reconciliation

Grassroots Museums for Peace in Japan: Unknown Efforts for Peace and Reconciliation

ภัทรภร ภูทอง
นักวิจัยอิสระ

เขียนโดย Kazuyo Yamane

ตีพิมพ์ปี ค.ศ. 2009

สำนักพิมพ์ VDM Verlag Dr. Müller Aktiengesellschaft & Co.KG จำนวน 341 หน้า

ISBN: 978-3-639-16691-0

เพียงวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1945 เสียงของชายคนหนึ่งสร้างความเปลี่ยนแปลงไปทั่วญี่ปุ่น เมื่อจักรพรรดิ ฮิโรฮิโตะประกาศยุติการสู้รบและยอมแพ้สงครามอย่างไม่มีเงื่อนไข หลายสิ่งหลายอย่างนับจากนั้นไม่มีวันกลับคืนดังเดิม

เสียงที่ไม่เคยได้ยินและถ้อยคำที่ไม่เคยเอ่ยนำไปสู่การสะท้อนบทบาทสถาบัน และกองทัพ ความเข้าใจต่อสงครามและความรุนแรง และความต้องการที่แท้จริง ของคนธรรมดาสามัญ ‘สงครามศักดิ์สิทธิ์’ ถูกตั้งคำถามซ้ำแล้วซ้ำเล่า และเมื่อมี ปัจจัยเกื้อหนุนในเวลาหนึ่ง ประสบการณ์และความทรงจำหลากหลายได้เคลื่อน จากความเป็นส่วนตัวไปสู่พื้นที่สาธารณะ การมีอยู่ของพิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพ ในญี่ปุ่นมีความหมายลึกซึ้งกว่าการส่งต่อความทรงจำแก่คนรุ่นหลังหรือแบ่งปัน ประสบการณ์แก่คนร่วมรุ่น แต่อาคาร นิทรรศการและกิจกรรมของพิพิธภัณฑ์ เพื่อสันติภาพหมายถึงสิทธิที่ประชาชนจะส่งเสียง การเรียกร้องความชอบธรรม การวิพากษ์โครงสร้างอันบิดเบี้ยว และพลังของคนเล็กคนน้อยในการเข้ามา มีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างสันติภาพ

พิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพระดับรากหญ้าในญี่ปุ่นคือตัวอย่างสำคัญของ ความริเริ่มระดับท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมสันติภาพศึกษา ย้อนกลับไปในปี ค.ศ. 2011 ซึ่งเป็นปีแรกที่มีผู้เขียนเริ่มต้นศึกษาการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพ ในประเทศญี่ปุ่นอย่างจริงจัง ผู้เขียนพบว่า ความน่าสนใจประการหนึ่งของงาน พิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพคือ เรื่องราวเบื้องหลังของกลุ่มคนที่ริเริ่มกิจกรรม เชิงประวัติศาสตร์และกิจกรรมที่นำไปสู่ความเป็นธรรม สิทธิและการพัฒนา ประชาธิปไตย จากพื้นฐานของข้อมูลและประสบการณ์สงครามโลกครั้งที่สอง จากการศึกษาภาคสนาม ผู้เขียนได้เห็นความพยายามอย่างจริงจังของพิพิธภัณฑ์ เพื่อสันติภาพในการผลักดันให้งานสันติภาพศึกษาเกิดขึ้นจริงในพิพิธภัณฑ์ โรงเรียนและชุมชน ด้วยเป้าหมายที่จะบรรลุสัมฤทธิ์ผลของสังคมแห่งสันติ ที่ไม่ใช่ เฉพาะภายในประเทศญี่ปุ่นเท่านั้น หากครอบคลุมไปถึงประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค โดยเฉพาะประเทศที่เป็นคู่ขัดแย้งมายาวนานอย่างจีนและเกาหลี

พิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพส่วนใหญ่ของญี่ปุ่นมุ่งนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับ สงครามโลกครั้งที่สองเป็นหลัก พิพิธภัณฑ์เหล่านี้จึงมีบทบาทสำคัญระดับประเทศ

ในการบันทึก รวบรวมเอกสารหลักฐานและเผยแพร่เรื่องราวเกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่สอง

ขณะที่คนทำงานพิพิธภัณฑสถานปฏิบัติหน้าที่อย่างแข็งขัน ผู้เขียนสังเกตเห็นถึงความเจียมมหาศาลที่ครอบคลุมกิจกรรมและนิทรรศการในพิพิธภัณฑสถานเพื่อสันติภาพขนาดเล็ก แทบไม่มีการประเมิน วิพากษ์วิจารณ์หรือการแลกเปลี่ยนถึงแนวทางหรือประสิทธิภาพของนิทรรศการหรือกิจกรรมการศึกษาในฐานะที่พิพิธภัณฑสถานเป็นสถาบันหนึ่งในการขับเคลื่อนสันติภาพศึกษา และในฐานะที่พิพิธภัณฑสถานมีบทบาทในงานสันติภาพ อีกทั้งงานศึกษาเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานของพิพิธภัณฑสถาน ความท้าทายที่พิพิธภัณฑสถานเผชิญทั้งในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งการเตรียมความพร้อมรับมือความท้าทายเหล่านั้น

จากการทำงานศึกษาด้านพิพิธภัณฑสถานช่วงเวลาห้าปีที่ผ่านมา ข้อสังเกตประการหนึ่งของผู้เขียนคือ งานด้านการศึกษาพิพิธภัณฑสถานเพื่อสันติภาพในญี่ปุ่นมีความคล้ายกับงานศึกษาพิพิธภัณฑสถานอื่นๆ นั่นคือ งานศึกษามักให้ความสำคัญกับภาพ “เบื้องหน้า” เช่น นิทรรศการ วัตถุจัดแสดง การจัดแสดงและ กิจกรรมอื่นๆ ที่พิพิธภัณฑสถานจัดขึ้น เช่น กิจกรรมการศึกษา กิจกรรมเชิงวัฒนธรรมหรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการใช้งานพิพิธภัณฑสถานต่างๆ หากแต่งาน “เบื้องหลัง” เช่น แนวคิด ประวัติศาสตร์ความเป็นมา ประสบการณ์ของพิพิธภัณฑสถานและคนทำงาน หรือปัจจัยแวดล้อมที่นำไปสู่การก่อตั้งพิพิธภัณฑสถาน การกำหนดวิสัยทัศน์ ออกแบบเนื้อหา นิทรรศการและกิจกรรมการศึกษามีไม่มากนัก

เมื่อมองเข้าไปในพิพิธภัณฑสถานสันติภาพโดยเฉพาะในพื้นที่สันติศึกษาเป็นหลัก ความคาดหวังของผู้เขียนคือการได้เห็นความสามารถของพิพิธภัณฑสถานในการเคลื่อนย้ายผู้ชมจากพื้นที่การเรียนรู้และความเข้าใจไปสู่พื้นที่ของการสร้างความเปลี่ยนแปลง และในฐานะที่พิพิธภัณฑสถานทำงานด้านการฟื้นฟูและสร้าง

ความทรงจำ ผู้เขียนเห็นว่า ความท้าทายของพิพิธภัณฑ์คือ ความสามารถในการพาอดีตมาสู่ปัจจุบัน เพื่อป้องกันไม่ให้ความรุนแรงเกิดขึ้นในอนาคต อย่างไรก็ตาม เมื่อมองในภาพที่กว้างไปจากประเทศญี่ปุ่น ในเอเชีย พิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพในฐานะพื้นที่การเรียนรู้สาธารณะมักถูกละเลยจากการวิเคราะห์หรือวิพากษ์ในเชิงสังคมการเมือง คำถามต่อคุณูปการด้านการสร้างสันติภาพ การสร้างวิสัยทัศน์อนาคตและการมีส่วนร่วมของผู้ชมนอกกิจกรรมสันติศึกษาและการส่งเสริมสันติภาพไม่ปรากฏเท่าใดนัก ความเพิกเฉยเหล่านี้สามารถพิจารณาได้หลายมุม ทั้งจากความจริงที่ว่า หลายประเทศในเอเชียไม่มีวัฒนธรรมพิพิธภัณฑ์ที่เข้มแข็ง พิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพไม่ได้รับการพิจารณาว่า เป็นพื้นที่การเรียนรู้ด้านสังคมจริงจัง หรือสามารถพิจารณาได้จากความเข้มแข็งและศักยภาพการให้บริการด้านการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ การมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างสันติภาพ ตำแหน่งแห่งหนของพิพิธภัณฑ์และความเชื่อมโยงกับสถานการณ์ปัจจุบัน การทำงานในประเด็นร่วมสมัยและการเคลื่อนไหวด้านสังคม เช่น ประเด็นสิทธิมนุษยชน เสรีภาพในการแสดงออก กระบวนการประชาธิปไตยและประเด็นเกี่ยวข้องอื่นๆ

ท่ามกลางความเงิบของงานวิชาการด้านพิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพและกิจกรรมสันติศึกษาในพิพิธภัณฑ์ หนังสือ “Grassroots Museums for Peace in Japan: Unknown Efforts for Peace and Reconciliation” โดยคาซุโยะ ยามาเนะ (Kazuyo Yamane) อาจารย์ด้านสันติภาพและความขัดแย้งศึกษา จากภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัย Ritsumeikan University ประเทศญี่ปุ่นนำเสนอถึงความพยายามของผู้คนธรรมดาสามัญและชุมชนท้องถิ่นที่ยามาเนะใช้คำว่า “รากหญ้า” ในการบอกเล่า “ความจริง” ที่ประวัติศาสตร์สงครามโลกครั้งที่สองของทางการญี่ปุ่นแทบไม่กล่าวถึง เพื่อให้ข้อเท็จจริงนำไปสู่สำนักแห่งความรับผิดชอบและแนวทางในการสร้างสันติภาพที่แท้จริงในภูมิภาค

โดยยามาเนะกล่าวชัดเจนถึงเป้าหมายของหนังสือเล่มนี้ว่า การทำงานทั้งหมดนี้จะนำไปสู่องค์ความรู้ด้านสันติศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การให้การศึกษาแก่พลเมืองญี่ปุ่นเกี่ยวกับผลจากการรุกรานของกองทัพญี่ปุ่น และการทำงานสร้างสันติภาพทั้งในประเทศและภูมิภาค ในฐานะที่เป็นนักวิชาการด้านสันติศึกษา ยามาเนะไม่ได้ให้ความสำคัญเพียงแค่รูปแบบหรือเครื่องมือที่พิพิธภัณฑท์ใช้เท่านั้น แต่ยังชวนให้ผู้อ่านไตร่ตรองถึงพื้นฐานสำคัญของกระบวนการสร้างสันติภาพ นั่นคือ การสร้างความไว้วางใจและการเผชิญหน้าความจริง สองสิ่งนี้ปรากฏอยู่ในวัตถุประสงค์หลักของการจัดทำหนังสือเล่มนี้ด้วยเช่นกัน

ข้อมูลที่น่าสนใจอีกประการคือ ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีพิพิธภัณฑท์สันติภาพมากที่สุดในโลก ด้วยจำนวนพิพิธภัณฑท์ 65 แห่งจากการสำรวจล่าสุดในปี ค.ศ. 2014³⁰ แม้ว่าในแง่หนึ่งนั้น ตัวเลขของพิพิธภัณฑท์สะท้อนถึงพื้นที่ในการนำเสนอประสบการณ์ เสรีภาพที่จะส่งเสียง รวมถึงศักยภาพของภาคประชาสังคมที่กำลังทำงานสันติศึกษา ขณะเดียวกัน ประเด็นที่พิพิธภัณฑท์นำเสนอและเป้าหมายในการดำเนินงานพิพิธภัณฑท์สันติภาพคือคำถามสำคัญที่จะมองข้ามไม่ได้ รวมทั้งคำถามที่ว่า พิพิธภัณฑท์นำเสนอประวัติศาสตร์สงครามอย่างไร พิพิธภัณฑท์จัดการอดีตให้สอดคล้องกับมายาคติของชาติหรือพัฒนาให้อดีตเป็นบทเรียนเพื่อการสร้างสำนึกรับผิดชอบ พิพิธภัณฑท์ดำเนินการอย่างไรเพื่อให้ผู้ชมสามารถแยก ‘ประวัติศาสตร์’ ออกจากประวัติศาสตร์นิพนธ์ ในการนี้ ยามาเนะเลือกศึกษาพิพิธภัณฑท์สันติภาพสี่แห่ง ได้แก่ ศูนย์สันติภาพนานาชาติโอซาก้า (Osaka International Peace Centre) ซึ่งเป็นพิพิธภัณฑท์ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลจังหวัดโอซาก้า ศูนย์สันติภาพ สิทธิมนุษยชนและเด็ก/สถาบันหนังสือเรียน

³⁰ จากการสำรวจโดย International Network on Museum for Peace โดย Prof. Kazuyo Yamane ในปี ค.ศ. 2014

(Peace, Human Rights and Children Center/the School Textbook Institute) จังหวัดโอซาก้า พิพิธภัณฑ์สันติภาพนางาซากิอนุสรณ์แห่งความทรงจำแด่โอกะ มาซาฮารุ (Oka Masaharu Memorial Nagasaki Peace Museum) จังหวัดนางาซากิและพิพิธภัณฑ์บ้านรากหญ้า (Grassroots House) จังหวัดโคจิ พิพิธภัณฑ์ ซึ่งพิพิธภัณฑ์ทั้งสามแห่งนี้เป็นพิพิธภัณฑ์เอกชนขนาดเล็ก

ยามาเนะเริ่มต้นด้วยการปูพื้นฐานให้ผู้อ่านเห็นภาพความเป็นมาของพิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพในญี่ปุ่น ซึ่งในระยะแรก เมืองที่ได้รับผลกระทบและเสียหายอย่างใหญ่หลวงจากสงครามเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งพิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพ พิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพแห่งแรกของญี่ปุ่นคือ พิพิธภัณฑ์อนุสรณ์สถานสันติภาพฮิโรชิมา (Hiroshima Peace Memorial Museum) ในฮิโรชิมา และหอวัฒนธรรมนานาชาตินางาซากิ (Nagasaki International Cultural Hall) ในนางาซากิ ซึ่งภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็น พิพิธภัณฑ์ระเบิดปรมาณูนางาซากิ (Nagasaki Atomic Bomb Nagasaki) พิพิธภัณฑ์ทั้งสองแห่งเปิดให้บริการครั้งแรกในปี ค.ศ. 1955 เป็นเวลาสิบปีนับจากสงครามสิ้นสุด จากนั้นอีกยี่สิบปีต่อมา พิพิธภัณฑ์อนุสรณ์สถานสันติภาพโอกินาวา (Okinawa Peace Memorial Museum) บนเกาะโอกินาวา ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1975 ยามาเนะตั้งข้อสังเกตว่า เหตุผลสำคัญที่พิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพเหล่านี้ถูกสร้างขึ้นก็เพราะ ผู้คนจำนวนมากมีประสบการณ์เลวร้ายเกี่ยวกับสงคราม พิพิธภัณฑ์จึงมุ่งจัดแสดงความโหดร้ายของสงครามจากมุมมองผู้เสียหาย ซึ่งหมายถึงประชาชนชาวญี่ปุ่นเท่านั้น

ดูเหมือนว่า การเดินทางของพิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพภายในช่วงหกสิบปี เป็นไปอย่างเชื่องช้า ความเจ็บหลายประการที่ครอบงำสังคมญี่ปุ่นเริ่มคลี่คลายในยุคทศวรรษ 1960 เมื่อสงครามเวียดนามเริ่มต้นขึ้น และเกาะโอกินาวากลายเป็นฐานทัพสำคัญของกองทัพสหรัฐในการล่าเลยกำลังพลและอาวุธยุทธโธปกรณ์โจมตีเวียดนาม บาดแผลจากสงครามยังคงอยู่ในทั้งพื้นที่กายภาพและพื้นที่

ความทรงจำของผู้คน พลเมืองญี่ปุ่นเริ่มส่งเสียงต่อต้านรัฐบาลและสงคราม ด้วยการจัดนิทรรศการแสดงภาพถ่ายและผลกระทบของเมืองต่างๆ ในญี่ปุ่นที่เป็นเป้าหมายการโจมตีทางอากาศจากกองทัพสหรัฐฯ การเดินขบวนและกิจกรรมต่อต้านสงครามแพร่ขยายไปทั่วญี่ปุ่น นับเนื่องจากนั้น ความจริงอีกด้านของกองทัพญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองเริ่มมีการพูดกันในพื้นที่สาธารณะ ดังที่ปรากฏในห้องนิทรรศการอนุสรณ์สถานสงครามเพื่อสันติภาพโอซาก้า (Osaka War Memorial Exhibition Room for Peace) ซึ่งต่อมาในปี ค.ศ. 1970 ได้พัฒนาเป็นศูนย์ศูนย์สันติภาพนานาชาติโอซาก้า (Osaka International Peace Center) และนิทรรศการการโจมตีจังหวัดโคจิของกองทัพสหรัฐฯ ได้พัฒนาขึ้นมาเป็นพิพิธภัณฑ์บ้านรากหญ้า (Grassroots House) ในปี ค.ศ. 1989 พิพิธภัณฑ์ทั้งสองแห่งนี้มีส่วนนิทรรศการที่ให้ภาพความรุนแรงของกองทัพญี่ปุ่นอย่างตรงไปตรงมา เช่น การสังหารหมู่ที่นานกิง การสร้างเส้นทางรถไฟไทย-พม่า กรณีคอมฟอร์ทวูเมน (Comfort Women) เป็นต้น

แต่ถึงอย่างนั้น แม้พิพิธภัณฑ์เริ่มก่อร่างหลังสงครามโลกครั้งที่สอง หากพิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพไม่เป็นที่รู้จักมากนักเมื่อเปรียบเทียบกับพิพิธภัณฑ์สงครามหรือพิพิธภัณฑ์ทหาร ยามาเนะให้ความชัดเจนขึ้นโดยอภิปรายถึงนิยามและแนวคิดของพิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพโดยเปรียบเทียบกับพิพิธภัณฑ์สงคราม รวมทั้งการนำเสนอและการจัดทำนิทรรศการในพิพิธภัณฑ์ทั้งสองแบบ โดยยกตัวอย่างพิพิธภัณฑ์ทหารที่มีนัยสำคัญต่อการทำความเข้าใจและมุมมองต่อประวัติศาสตร์ประเทศและประวัติศาสตร์สงคราม คือ พิพิธภัณฑ์ยูซูกัง (Yushukan Museum) ที่ตั้งอยู่ในบริเวณศาลเจ้ายาสุคุนิ (Yasukuni Shrine) และพิพิธภัณฑ์สันติภาพแห่งแรกที่ก่อตั้งโดยมหาวิทยาลัย คือ พิพิธภัณฑ์เกียวโตเพื่อสันติภาพโลก (Kyoto Museum for World Peace) ในพื้นที่มหาวิทยาลัย Ritsumeikan University ยามาเนะให้ความเห็นว่า พิพิธภัณฑ์สงครามไม่ได้

เพียงแต่นำเสนอเกียรติยศและความกล้าหาญจากสงครามเท่านั้น หากอีกด้านเรื่องราวในพิพิธภัณฑ์สงครามสามารถนำไปสู่ปัญหาระหว่างประเทศจากความทรงจำที่เหลื่อมล้ำกันของประเทศต่างๆ และการไร้ความใส่ใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับคู่กรณีอีกฟาก ขณะที่พิพิธภัณฑ์สันติภาพมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้ชมวิพากษ์สงครามและดำเนินการเพื่อสันติภาพ

ด้วยข้อมูลที่หนาแน่น ยามาเนะค่อยๆ พาผู้อ่านทำความรู้จักกับบริบทแวดล้อมพิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพในญี่ปุ่น ทั้งการพยายามตอบคำถามที่ว่า ทำไมญี่ปุ่นจึงมีพิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพมากที่สุด ยามาเนะได้อภิปรายถึงมาตรา 9 ในรัฐธรรมนูญญี่ปุ่นซึ่งห้ามพฤติกรรมแห่งสงครามโดยรัฐว่า เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการดำเนินการพิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพ เนื่องจากมีการรับรองตามกฎหมายว่า การดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์เป็นไปโดยสอดคล้องกับหลักใหญ่ใจความของมาตรานี้

น่าสนใจว่า ด้วยสถานะความเป็นนักวิชาการด้านสันติศึกษาและผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพที่มองลึกเข้าไปในการดำเนินงานพิพิธภัณฑ์ สิ่งที่ยามาเนะพยายามนำเสนอต่อผู้อ่านคือ การนำเสนอประวัติศาสตร์สงครามจากมุมมองทั้งทางการเมืองและการศึกษา ซึ่งทัศนคติและการดำเนินการของผู้ก่อตั้งและผู้บริหารพิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพคือปัจจัยสำคัญสำหรับพิพิธภัณฑ์ที่จะนำเสนอความจริงทางประวัติศาสตร์ ความรุนแรงที่กองทัพญี่ปุ่นกระทำกับประเทศที่ถูกยึดครอง เช่น กรณีการสังหารที่นานกิง กรณีการใช้ผู้หญิงทางเพศของกองทัพญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นต้น รวมทั้งแนวทางในการจัดกิจกรรมสันติศึกษา ซึ่งเป็นข้อจำกัดของพิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพส่วนใหญ่ในญี่ปุ่น การเคลื่อนไปสู่การทำงานเพื่อฟื้นฟูความไว้วางใจและความสมานฉันท์ระหว่างประเทศของพิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพระดับรากหญ้าเป็นสิ่งที่ยามาเนะให้ความสำคัญและหยิบยกมาเป็นตัวอย่าง พิพิธภัณฑ์สันติภาพนางาซากิอนุสรณ์

แห่งความทรงจำแต่โอคะ มาซาฮารุ และพิพิธภัณฑ์บ้านรากหญ้าสนับสนุนภาคประชาสังคมของจีนและเกาหลีในการเรียกร้องคำขอโทษอย่างเป็นทางการและการชดเชยให้กับผู้เสียหายจากสงครามโลกครั้งที่สองจากรัฐบาลญี่ปุ่น นอกจากนี้ พิพิธภัณฑ์ทั้งสองแห่งยังมีกิจกรรมการศึกษา เช่น การเชิญผู้เสียหายจากประเทศที่ถูกกองทัพญี่ปุ่นรุกรานมาให้ความรู้และแบ่งปันประสบการณ์กับประชาชนญี่ปุ่น การจัดทัศนศึกษาในพื้นที่สงครามโลกครั้งที่สองในต่างแดนสำหรับพลเมืองญี่ปุ่น โดยเน้นกลุ่มเป้าหมายเยาวชน เป็นต้น

จากการสำรวจ ยามาเนะพบว่า พิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพส่วนใหญ่ต้องการดำเนินการด้านสันติศึกษา กิจกรรมเพื่อการสร้างสันติภาพ การสร้างความตระหนักให้สังคม การรักษาความทรงจำสงคราม การสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่นานาชาติ และการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งตามลำดับ และเมื่อสำรวจลึกลงไปกว่านั้น พิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพร้อยละ 67 มุ่งนำเสนอด้านที่ญี่ปุ่นตกเป็นเหยื่อของสงคราม เช่น กรณีระเบิดนิวเคลียร์ หรือความโหดร้ายทารุณที่ชาวญี่ปุ่นต้องเผชิญช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง พิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพเพียงร้อยละ 30 เท่านั้นที่บอกเล่าความโหดร้ายรุนแรงของกองทัพญี่ปุ่นในดินแดนที่ญี่ปุ่นเข้ายึดครองรวมทั้งชาวต่างชาติในดินแดนอาณานิคมของญี่ปุ่นที่ถูกเกณฑ์แรงงานในญี่ปุ่น ส่วนพิพิธภัณฑ์ที่เหลือนำเสนอเรื่องราวอื่นๆ เช่น สิทธิมนุษยชน การดูแลสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน ยามาเนะให้ความเห็นว่า ถึงที่สุดแล้ว พิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพส่วนใหญ่ในญี่ปุ่นยังคงทำงานด้านการศึกษา ประวัติศาสตร์ หากเปรียบเทียบกับพิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพในยุโรปที่ทำงานด้านการจัดการความขัดแย้งมากกว่า

ความจริงสำคัญประการหนึ่งคือ พิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพของรัฐส่วนใหญ่ไม่ได้จัดแสดงถึงความรุนแรงของกองทัพญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ การสร้างสันติภาพและการต่อต้านสงครามนั้น

มีให้เห็นในพิพิธภัณฑ์เอกชนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่แทบเป็นไปได้ที่พิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพของรัฐจะนำเสนอความรุนแรงของกองทัพ แต่ถึงอย่างนั้น ข้อเท็จจริงจากสงครามกลับได้รับการสนับสนุนให้นำเสนอในพื้นที่สาธารณะจากประชาชนทั่วไป กลุ่มคนเหล่านี้ไม่เพียงแต่สนับสนุนกิจกรรมสันติศึกษาเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการมีส่วนร่วมเรียกร้องความยุติธรรมจากรัฐบาลญี่ปุ่น การสนับสนุนภาคประชาสังคมในประเทศเกาหลีใต้ ไต้หวันและจีนในการเรียกร้องความรับผิดชอบจากกองทัพญี่ปุ่นอีกด้วยตามที่ปรากฏในรายละเอียดกรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์ทั้งสี่แห่ง โดยยามาเนะเสนอถึงความพยายามของคนตัวเล็กตัวน้อยผ่านการสร้างพิพิธภัณฑ์ การทำกิจกรรมสันติศึกษา การจัดนิทรรศการเพื่อนำไปสู่การสร้างความเข้าใจในสันติภาพ การทำงานเก็บข้อมูลเพื่อที่จะสามารถเล่าความจริง และการทำกิจกรรมเพื่อการสมานฉันท์กับประเทศเพื่อนบ้าน

ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งที่ยามาเนะให้นำหนักในหนังสือเล่มนี้คือ ความขัดแย้งระหว่างผู้คนสองฝ่าย ฝ่ายชาตินิยมและฝ่ายที่ต้องการนำเสนอความจริง ซึ่งไม่เพียงแต่การนำเสนอเรื่องราวและประสบการณ์ในพิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการเนื้อหาในหนังสือเรียนประวัติศาสตร์อีกด้วย ขอสังเกตที่น่าสนใจของยามาเนะคือ ท่ามกลาง พิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพจำนวนมากของรัฐ มีเพียงศูนย์สันติภาพนานาชาติโอซาก้าเท่านั้นที่พูดถึงความรุนแรงของกองทัพญี่ปุ่น³¹ ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้ศูนย์ยังคงจัดนิทรรศการนี้

³¹ อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี ค.ศ. 2015 นิทรรศการส่วนที่นำเสนอความโหดร้ายของกองทัพญี่ปุ่นได้ถูกเคลื่อนย้ายออกไปจากศูนย์สันติภาพนานาชาติโอซาก้าโดยนโยบายของนายโทรุ ฮาชิโมโตะ นายกเทศมนตรีเมืองโอซาก้า

อยู่ได้นั้น เพราะการสนับสนุนจากประชาชนและภาคประชาสังคมเป็นสำคัญ (Yamane, 2006)

ในฐานะนักวิชาการด้านสันติศึกษา ยามาเนะรับผิดชอบหน้าที่ของตน ด้วยข้อเสนออันแข็งแกร่งว่า ความจริงของประวัติศาสตร์สงครามจะต้องเข้าไป อยู่ในทุกๆ องค์ประกอบของการทำงานสันติศึกษาและการทำงานสร้างเสริม สันติภาพ เพราะความจริงเป็นพื้นฐานสำคัญที่สุดของการสมานฉันท์และการ เยียวยา และการสร้างสภาพแวดล้อมแห่งสันติภาพ ด้วยโทนเสียงที่ราบเรียบ ตัวหนังสือของยามาเนะคือน้ำเสียงของการสังเกตและที่มุ่งเสนอข้อเท็จจริง มากกว่ามุ่งวิพากษ์ หากแต่เบื้องหลังการนำเสนอประเด็นไปที่ละข้อด้วย ตัวหนังสือที่มีความมั่นคงในอารมณ์ของผู้เขียนนั้น ยามาเนะเกิดในครอบครัว ที่พ่อและลุงต่างเป็นผู้รอดชีวิตจากระเบิดปรมาณูในฮิโรชิมา อีกทั้งเครือญาติ ฝ่ายแม่ที่พำนักในสหรัฐอเมริกาเคยถูกคุมขังในค่ายกักกันสำหรับชาวญี่ปุ่น ระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ประสบการณ์เหล่านี้เป็นแรงผลักดันให้คนหนึ่ง เริ่มต้นศึกษาและทำงานสันติศึกษาอย่างจริงจัง และงานเขียนของยามาเนะเป็น ฐานข้อมูลสำคัญของงานศึกษากิจกรรมสันติศึกษาในพิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพใน ญี่ปุ่น

เป็นความจริงว่าคนต่างภูมิหลังมีคำถามต่อพิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพ ต่างกัน ผู้อ่านที่มาจากประเทศที่ระบอบประชาธิปไตยยังล้มลุกคลุกคลานมี ข้อสงสัยและประหลาดใจกับความเป็นประชาธิปไตยในพิพิธภัณฑ์ที่หนังสือของ ยามาเนะไม่ได้กล่าวถึง นั่นคือทำไมพิพิธภัณฑ์รากหญ้าในญี่ปุ่นจึงสามารถ บอกเล่าข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ที่เป็นประเด็นอ่อนไหว และเป็นประเด็น “ปัญหา” ที่รัฐ “ไม่พูด” ในพื้นที่สาธารณะ แน่แน่นอนว่า พิพิธภัณฑ์เหล่านี้ ถูกโจมตีจากฝ่ายอนุรักษ์นิยมขวาจัด หากแต่สิทธิเสรีภาพที่ได้รับการรับรองและ คุ้มครองในรัฐธรรมนูญคือหลักประกันสำหรับพื้นที่ให้ผู้คนได้เปล่งเสียง ให้ผู้คน

ที่มีที่ทางสำหรับความทรงจำและประสบการณ์ที่หลากหลาย รวมทั้งพื้นที่สำหรับการวิพากษ์ มาตรา 19 ของรัฐธรรมนูญญี่ปุ่น กล่าวถึงเสรีภาพทางความคิดและมโนธรรมซึ่งจะล่วงละเมิดไม่ได้ และมาตรา 21 รับรองเสรีภาพในการชุมนุม เสรีภาพในการพูด การเสนอข้อมูลและการแสดงออกทุกรูปแบบ ซึ่งสะท้อนว่ารัฐยอมรับและเคารพความจริงที่ว่า พลเมืองญี่ปุ่นมีความหลากหลายด้านภูมิหลัง ประสบการณ์และความทรงจำ และที่สำคัญที่สุดคือการยอมรับว่าประวัติศาสตร์และความจริงนั้นมีมากกว่าหนึ่งชุด

อนาคตของการทำงานขององค์กรและประชาชนระดับรากหญ้าในการสร้างสันติภาพคือคำถามอีกชุดหนึ่งที่อาจต้องพิจารณาว่าด้วยขอบเขตของงานวิจัย ยามาเนะไม่ได้ตั้งคำถามถึงความท้าทายในวันข้างหน้าของพิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพเอกชน อย่างไรก็ตาม ประสบการณ์การทำงานภาคสนามในงานวิจัยบทบาทด้านสันติศึกษาในพิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพในญี่ปุ่นช่วงปี ค.ศ. 2011-2012 ผู้เขียนพบว่า ปัจจุบันมีพิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพเอกชนขนาดเล็กประมาณ 25 แห่งทั่วญี่ปุ่น ซึ่งส่วนใหญ่พิพิธภัณฑ์เหล่านี้ดำเนินการโดยผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่มีอายุสูงกว่า 60 ปี พิพิธภัณฑ์มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและงบประมาณ หากดำเนินการต่อไปได้ด้วยการสนับสนุนจากสมาชิกและค่าธรรมเนียมการเข้าชม การมองต่อไปข้างหน้าถึงอนาคตของพิพิธภัณฑ์คือการพิจารณาถึงอนาคตของกิจกรรมสันติศึกษาด้วยเช่นกัน พิพิธภัณฑ์เพื่อสันติภาพเอกชนของญี่ปุ่นมีความสำคัญยิ่งและเป็นตัวอย่างที่ดีของการริเริ่มด้านสันติภาพระดับชุมชน การทำงานของพิพิธภัณฑ์เหล่านี้นำมาซึ่งแรงบันดาลใจที่ไม่มีข้อสงสัย หากแต่พิพิธภัณฑ์จะส่งต่อจิตวิญญาณแห่งการสร้างสันติภาพนี้อย่างไร และจะไปข้างหน้าอย่างไรท่ามกลางการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมืองและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงโลกทุกวัน พิพิธภัณฑ์ตระหนักถึงความท้าทายเหล่านี้เพียงไรเพื่อให้การดำเนินงานสามารถบรรลุสัมฤทธิ์ผลสูงสุดของสันติศึกษา และ

ถึงที่สุดแล้ว คำถามเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงคำถามต่อพิพธิภรณ์เพื่อสันติภาพ
ในญี่ปุ่น หากเป็นคำถามที่มีต่อกิจกรรมสันติภาพในทุกที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
การสร้างเสริมสันติภาพในระดับชุมชนทุกหนแห่ง